

68ste vergadering

Woensdag 25 maart 2009

Aanvang 12.00 uur

Voorzitter: Verbeet

Tegenwoordig zijn 129 leden, te weten:

Aasted Madsen-van Stiphout, Agema, Anker, Aptroot, Arib, Atsma, Van Baalen, Bashir, Van Beek, Besselink, Biskop, Blanksma-van den Heuvel, Blok, Blom, Van Bochove, Boekestijn, Boelhouwer, Bouchibti, Bouwmeester, Brinkman, Ten Broeke, Van der Burg, Van de Camp, Çörüz, Cramer, Van Dam, Depla, Dezentjé Hamming-Bluemink, Dibi, Tony van Dijck, Jan Jacob van Dijck, Jasper van Dijck, Van Dijken, Dijsselbloem, Eijsink, Elias, Ferrier, Fritsma, Van Geel, Van Gent, Gerkens, Van Gerven, Gesthuizen, Gill'ard, Van Haersma Buma, Halsema, Van der Ham, Hamer, Haverkamp, Heemelaar, Heerts, Heijnen, Van Heugten, Van Hijum, Ten Hoopen, Irrgang, Jacobi, Jansen, Joldersma, Jonker, Kant, Karabulut, Knops, Koopmans, Koppejan, Koşer Kaya, Kraneveldt-van der Veen, De Krom, Kuiken, Langkamp, Leerdam, Leijten, Luijben, Madlener, Marijnissen, Mastwijk, Van Miltenburg, De Nerée tot Babberich, Omtzigt, Ormel, Ortega-Martijn, Ouwehand, De Pater-van der Meer, Pechtold, Peters, Pieper, Polderman, Van Raak, Remkes, Roefs, Roemer, De Roon, De Rouwe, Rutte, Samsom, Sap, Schermers, Schinkelshoek, Schippers, Schreijer-Pierik, Slob, Smeets, Smilde, Smits, Snijder-Hazelhoff, Spekman, Spies, Van der Staaij, Sterk, Tang, Teeven, Timmer, Van Toorenborg, Ulenbelt, Van der Veen, Verbeet, Verdonk, Vermeij, Vietsch, Van der Vlies, Voordewind, Vos, Jan de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Waalkens, Weekers, Wilders, Willemse-van der Ploeg en De Wit,

en de heer Balkenende, minister-president, minister van Algemene Zaken, de heer Bos, viceminister-president, minister van Financiën, en de heer Rouvoet, viceminister-president, minister voor Jeugd en Gezin.

De **voorzitter**: Ik heb contact gehad met de minister-president. Daaruit is gebleken dat de ministerraad nog vergadert. Daarom is de minister-president niet aanwezig. Ik heb begrepen dat men verwacht rond 15.00 uur à 15.15 uur in staat te zijn om hier een verklaring af te leggen.

Ik stel daarom voor, de vergadering tot 15.15 uur te schorsen. Dan zullen wij verder kijken.

Daartoe wordt besloten.

De heer **Van der Ham** (D66): Voorzitter. Wij zijn vandaag ook in afwachting van de fantastische conferentie over de zelfreflectie. Ik vraag mij af hoe wij dit allemaal gaan combineren. Hebt u daar al enig idee van?

De **voorzitter**: Ja. Ik laat u dit zo direct op de conferentie weten.

De vergadering wordt van 12.05 uur tot 15.15 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik heet de minister-president en beide vicepremiers van harte welkom in ons midden.

Aan de orde is de verklaring van de minister-president omtrent de voorgestelde maatregelen in het kader van de economische crisis.

Minister **Balkenende**: Mevrouw de voorzitter. De afgelopen weken is indringend gesproken over een maatregelenpakket dat Nederland moet helpen om de crisis het hoofd te bieden. Die gesprekken zijn vanochtend afgerond. Ik maak graag gebruik van de gelegenheid die de Kamer mij biedt om namens het kabinet een toelichting te geven op de uitkomst. Dank daarvoor.

De mondiale economische crisis stelt de Nederlandse samenleving voor een grote opgave. Banen en inkomenszekerheid staan op het spel, bedrijven hebben het moeilijk, en de staatsschuld loopt in snel tempo op. Voor het kabinet heeft in deze omstandigheden herstel van werk, bedrijvigheid en soliditeit absolute prioriteit, ook in de context van behoud van sociale samenhang. In de wetenschap dat Nederland alléén de mondiale recessie niet kan opheffen, hebben wij de afgelopen weken gesproken over een maatregelenpakket dat een aantal samenhangende doelen dient: gerichte stimulering van de werkgelegenheid op korte termijn, versterking van de structuur en verduurzaming van de Nederlandse economie, en gezonde overheidsfinanciën op middellange en lange termijn om de houdbaarheid van onze publieke voorzieningen mogelijk te maken.

Het kabinet is zich er ten diepste van bewust dat achter alle cijfers concrete zorgen van heel veel Nederlanders schuilgaan. Heb ik straks nog een baan?

De heer Balkenende, minister-president, minister van Algemene Zaken

© M. Sablerolle – Gouda

Kan ik mijn huis nog betalen? Hebben mijn kinderen toekomst? Hoe zit het met mijn pensioen? Die zorgen zijn terecht. De feiten zijn dat wij te maken hebben met een krimpende economie, een oplopende werkloosheid en een oplopend tekort op de begroting. Elke dag opnieuw horen wij berichten die bevestigen hoe uitzonderlijk de wereldwijde crisis is.

Het is goed om hier nog eens te onderstrepen dat deze crisis in de kern om meer gaat dan geld alleen. De morele agenda die ons voor ogen staat, is erop gericht om doorgeschoten onevenwichtigheden in het financieel systeem te herstellen, duurzaam gedrag te stimuleren en vast te houden aan internationale solidariteit.

Met name in de financiële sector is een cultuurverandering nodig. Vanuit die overtuiging richt het kabinet zich op de versterking van het financieel toezicht, ook internationaal, en zal er passend beleid worden ontwikkeld voor de beloningsstructuur binnen financiële instellingen die staatssteun ontvangen.

Wat in deze situatie het allerbelangrijkst is, is dat wij het hoofd niet in de schoot werpen, maar de handen ineenslaan. Dat is de centrale opgave waarvoor wij met elkaar staan, bestuurders, werkgevers, werknemers, alle Nederlanders. Dat is ook de reden dat wij uitdrukkelijk het gesprek met de sociale partners hebben gezocht. Alleen samen kunnen wij de veerkracht opbrengen om zo snel mogelijk de weg omhoog in te slaan.

Naar onze overtuiging presenteren wij vandaag een pakket dat een goed evenwicht biedt tussen het dempen van de effecten van de recessie op korte termijn, het benutten van kansen om de economische structuur te versterken, en het herstel en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. Dat heeft tijd gekost, want zorgvuldigheid stond voorop. Juist die koppeling maakt dat er geen eenvoudige oplossingen waren. Het ging ons van meet af aan om een totaalpakket.

Welke afspraken zijn gemaakt? Om te beginnen kiest het kabinet ervoor om de komende twee jaar de geplande uitgaven op peil te houden en het trendmatig begrotingsbeleid en de automatische stabilisatoren hun werk te laten doen. Hiermee wordt de consumptie en de economie in 2009 en 2010 met 50 mld. gestimuleerd.

Aanvullend is er een gericht stimuleringspakket voor 2009 en 2010 met een beperkte doorwerking in 2011.

Daarvoor is in totaal 6 mld. beschikbaar, plus naar verwachting 1,5 mld. van provincies en gemeenten.

Dit pakket bevat drie speerpunten: ten eerste een stimuleringspakket met gerichte maatregelen voor de korte termijn, ten tweede duidelijke afspraken over het herstel van de overheidsfinanciën en ten derde noodzakelijke hervormingen die nodig zijn om onze publieke voorzieningen op peil te houden en de economische structuur te versterken en te verduurzamen.

Met het stimuleringspakket voor de korte termijn wil het kabinet mensen aan het werk houden en bedrijven de ruimte bieden. Met het pakket willen wij vier dingen bereiken.

Ten eerste zet het kabinet alles op alles om zo veel mogelijk mensen aan het werk te houden en de bedrijvigheid te stimuleren. Deeltijd-WW helpt daarbij en maakt het bedrijven makkelijker om meteen weer aan te haken als de economie zich herstelt. Als werkloosheid toch onvermijdelijk is, moet om- en bijscholing ervoor zorgen dat een nieuwe baan snel binnen bereik komt. Het voorkomen van jeugdwerkloosheid heeft hoge prioriteit.

Ten tweede moeten wij juist nu werken aan een schone en innovatieve economie. Investeren in duurzaamheid, energiezekerheid en innovatie stimuleren de economie op korte termijn en op langere termijn. Nederland wordt daar sterker van. Ook op dit punt doet het kabinet concrete voorstellen. Denk hierbij onder meer aan een sloopregeling voor oude auto's en het isoleren van huizen.

Ten derde versnellen wij investeringen in infrastructuur en in de bouw. Wij halen onderhoud aan wegen en vaarwegen naar voren en gaan geld besteden aan nieuwe of betere scholen en ziekenhuizen. Overigens is dit niet alleen een kwestie van geld en daarom versnellen wij procedures via een speciale crisis- en herstelwet, opdat bedrijven en burgers sneller kunnen bouwen.

Ten vierde richten wij ons op het verruimen van de liquiditeit van bedrijven, ook van het midden- en kleinbedrijf, en op de bedrijvigheid die met de luchthaven Schiphol is verbonden. In dat kader wordt de vliegtaks afgeschaft.

Hiermee kom ik op het tweede speerpunt van het kabinet: het herstel van de overheidsfinanciën. Alle maatregelen om de economie op korte termijn te stimuleren, kosten geld, veel geld. Die kosten komen bovenop de 80 mld. die nodig was om de eerste klappen op te vangen en om spaarders en investeerders de zekerheid te geven dat het bancaire systeem zou blijven functioneren. Daar komt een bedrag van 50 mld. bij, omdat wij de overheidsuitgaven in 2009 en 2010 intact laten.

Gezien de economische situatie zijn deze keuzes noodzakelijk en verdedigbaar, maar de keerzijde is dat het overheidstekort in hoog tempo oploopt. De laatste ramingen van het CPB gaan uit van een tekort van 5,7% in 2010. Om weer terug te keren naar solide overheidsfinanciën zullen wij vanaf 2011 het tekort ieder jaar terugbrengen met ten minste 0,5% van het bbp. Dat is dus het tweede speerpunt: het herstel van de overheidsfinanciën. De afspraken hierover zijn hard en het kabinet legt deze vast in een wet.

Het derde speerpunt betreft de noodzakelijke hervormingen. Het streven naar houdbare overheidsfinanciën is erop gericht om collectieve voorzieningen op de lange termijn intact te kunnen houden. Ook de

Balkenende

komende tien, twintig, dertig en veertig jaar moeten Nederlanders kunnen vertrouwen op goede zorg, goed onderwijs en een goed pensioen. Zelfs met een solide herstelbeleid voor de overheidsfinanciën kan dat alleen als wij ook bereid zijn, eerlijk naar die lange termijn te kijken. Bij een gemiddeld steeds ouder wordende bevolking gaat het dan met name om bepaalde overheidsvoorzieningen, zoals de zorg en de AOW.

Ook hierbij geldt: wij moeten allemaal bijdragen. Daarom brengen wij in de context van de afspraken met sociale partners de AOW-leeftijd naar 67 jaar, daarom gaan wij de zorgkosten nog beter beheersen en daarom gaan mensen die in een huis wonen met een WOZ-waarde van 1 mln. of meer, een hoger eigenwoningforfait betalen.

Deze hervormingen zijn noodzakelijk en solidair, maar wij beseffen dat ze voor mensen indringend en ingrijpend zijn. Daarom voert het kabinet ze vanaf 2011 zorgvuldig en geleidelijk in.

Daarnaast wil het kabinet ook voor de langere termijn investeren in duurzaamheid, innovatie en economische structuurversterking. Met dit pakket zorgt het kabinet ervoor dat wij voldoende middelen hebben om de ambitie van 20% duurzame energie in 2020 te halen en reserveren wij ten minste vanaf 2020 1 mld. per jaar voor een solide Deltafonds. Heel belangrijk is ook dat wij met dit pakket ook inzetten op onderwijs, innovatie en kennis.

Tot zover in het kort een toelichting op de uitkomst van onze gesprekken. De precieze cijfers en een uitgebreidere toelichting kan worden aangetroffen in de stukken. De minister van SZW zal de Kamer nog nader informeren over het akkoord met de sociale partners. Kort samengevat is het kabinet ervan overtuigd vandaag een pakket maatregelen te presenteren dat bijdraagt aan het behoud van werkgelegenheid en bedrijvigheid. Wij investeren fors in de toekomst van Nederland, in mensen, in economische kansen en in de veerkracht van de samenleving.

(geroffel op de bankjes)

De **voorzitter**: Ik dank de minister-president voor zijn verklaring. Ik breng onder zijn aandacht dat hij deze heeft uitgesproken in de bijzondere aanwezigheid van maar liefst drie oud-Kamervoorzitters, die hier vandaag vanwege een andere gelegenheid aanwezig zijn. Dat is toch een bijzondere samenloop van omstandigheden!

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel de Kamer voor om het debat over de zojuist gepresenteerde maatregelen morgen om 10.15 uur aan te vangen. Ik stel voorts voor om als sprekersvolgorde de begrotingsvolgorde te hanteren en spreektijden vast te stellen van vijftien minuten voor CDA, PvdA, SP en VVD, twaalf minuten voor PVV, GroenLinks en ChristenUnie, tien minuten voor D66, PvdD en SGP en vijf minuten voor het lid Verdonk.

Op verzoek van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid stel ik voor, het voor morgenavond geagendeerde hoofdlijnen debat over de wijziging van het Burgerlijk Wetboek in verband met het limiteren van de hoogte van de vergoeding bij ontbin-

ding van de arbeidsovereenkomst op grond van artikel 7:685 van het Burgerlijk Wetboek voor personen met een jaarsalaris van € 75.000 of hoger (31862) van de agenda af te voeren en de resterende onderwerpen op de agenda van donderdag te verplaatsen naar volgende week.

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De heer **Rutte** (VVD): Voorzitter. De regering heeft toegezegd dat wij, als zij zou zijn bevallen van haar voorstellen, ook het rapport-Gerritse, met die lijst van ideeën, zouden krijgen. Ik neem aan dat dat is gevoegd bij de stukken die het kabinet ons doet toekomen.

De **voorzitter**: Dat neem ik ook aan. Er wordt geknikt, dus de afspraak wordt nagekomen. Ik neem aan dat de stukken op dit moment in uw mailbox zitten, of snel daarin komen.

Sluiting 15.39 uur